

ר' נחמן מברסלב ז"ל

1

אמרות פסח משה לו

מועדים

פסח

דוקטר גראדין ז"ל מצה אחת ואכל והיה שורף בקרבו כאש, והיה בסכנה גדולה שלא ישרף גופו, והודיעו להרה"ק המגיד ואמר איך מלאו לבו לעשות כן כי הקדושה גדולה למאד שהכניס בהמצות בנו הר"א מלאך זי"ע ואין בכוחו לסבול, וצוה שיביאו לו סמים להקיא שלא ישאר בו כלום, וכן עשה ונתרפא.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. הרי זה משובח מלשון נכסים ששבחו, שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה המספר הולך ומשכיח עצמו.

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם, היינו איזו עובדא נמצאת בענינים השייכים ללכם, היינו אכילה ושתייה ביו"ט וקרבן פסח, אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בחנם ברא לך הקב"ה שניינים לאכול, יען כי באכילה יש עבודה להשם יתברך יותר מתעניתים וסיגופים.

ופ"א שאל לאיש אחד מארץ ישראל שישב לפניו בסעודה, האם

בעת שאיבת מים של מצוה, אמר להעומדים אצלו שהוא דומה למלך שלומד לאנשיו תכסיסי מלחמה אך בהגיע עת המלחמה ווארפט מען אלעס אוועק און מען שיסט פראסט, [זורקים הכל ויורים פשוט], כן על שאיבת מים של מצוה יש סודות הרבה, ובבואי לשאוב אין אני מכוין שום כוונה אלא הפשטיות אשר ציוונו השם יתברך לעשות את העבודא הזאת, ודומה למכוון כל הכוונות.

מעשה באחד מאנשיו, ר' מרדכי ב"ר חיים לייב, שבא להיפרד ממנו כשנסע אל ביתו לקראת חג הפסח. שאל אותו מרן ז"ל, היש לך כבר אתרוג לכבוד פסח, ולא הבין האיש מה הכוונה ונשאר כמשתומם. חזר מרן ז"ל ואמר לו מדוע אינך מבין? הלא אמרו אתרוג דא לבא, ובחי' זו צריך להכין גם לפסח.

מרן ז"ל סיפר שהרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע אפה השמורה שלו על ידי בנו הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע ופעם אחת לקח הצדיק

Do you
have a
religious
feeling
for this?
The 28

לקדש כ"ב אותיות התורה בתורה ותפלה. שלזה נקרא חג הקדוש הזה פסח, פ"ה ס"ח, שיקדש זכורו בשירות ותשבחות. וס"ת בגימטריא חיים, כי החיים והמות ביד הלשון (משלי יח, כא), לכך צריך לבחור בחיים הם דיבורים קדושים. וגם התיבות צריכים להיות בחיים היינו בכוונה שלימה. כי תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, לכך צריך שיראה שיהא תפלתו בחיים דהיינו בכוונה. ולחלקם לעניים, רצ"ל העניים הם אשר לא יוכלו לקדש בעצמן הכ"ב אותיות צריך לחלק להם מחלקם ולהשפיע להם קדושה כדי שיוכלו גם כן לקדש. כי אם אינו מקדש את דיבוריו אזי אם עומד להתפלל אח"כ אינם נכנסין דיבוריו אל הקדושה. וזהו פירוש ולא אמרו העוברים ברכת ה' אליכם (תהלים קכט, ח), רצ"ל אותם העוברים רצונו לא יכלו לומר ברכת ה' מפני שאינם נכנסין בקדושה:

עוד שם והאידינא למ"ד יום והוא הדין העני הדר פה למ"ד יום מחוייבין ליתן לו. הרמז הוא שצריך ללמוד התורה וללמד ולעשות הכנה על חג הקדוש הזה. רק שצריכים גם הם להיות נלויים להצדיק ולהתגבר עצמם אל הקדושה אז בוודאי יוכל הצדיק לסייע אותם. כי לולא זה בודאי אין יכול הצדיק להשפיע להם כל כך מחמת שהוא עצמו מדחה הימנו:

ומי שאין דר פה למ"ד יום על כל פנים מחוייבים ליתן לו מצה. הרמז הוא, כי בוודאי יש קדושי עליון שבהגיע חג הפסח הם מטוהרים ועומדים וכל תפלתם בכוונה שלימה בלי שום מחשבת פסול. ולזה מי שאינו במדרגה כל כך שיוכל לטהר עצמו ולפנות מכל וכל אזי צריך ליתן לו מדרגת מצ"ה, מלשון מצה ומריבה כמבואר בווה"ק, ורצ"ל שצריך הצדיק להשפיע לו על כל פנים שאם יבא היצר להפילו למחשבות רעות בחג הקדוש הזה שילחם במצות ומריבות נגדו ולהתגבר עליו:

באחד בניסן ראש השנה למלכים (ר"ה ב.). רצ"ל שתמליכו את הקב"ה על כל העולם. נראה הרמז בזה, שמאחד בניסן עד עשרה בו צריך לקבל עליו קדושה מאדנות מאות י' של השם אדנ"י. ומעשרה עד ערב פסח ד' ימים צריך לקבל עליו קדושה מאות ד' של השם הקדוש אדנ"י. ומפסח עד שבועות חמשים יום נגד אות נ של שם הקדוש אדנ"י. ובשבועות נתגלה הפלא עליון והוא נגד א של שם הקדוש אדנ"י. ובוה ממליך עליו את הקב"ה שהוא אדון כל העולם מאחד בניסן עד שבועות עוד אחת בשנה צריך לקבל עליו עול מלכות שמים כנ"ל (מבואר לקמן בס"ד):

בגמרא (פסחים ב.) אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. כבר פירשתי שהחמץ הוא היצר הרע כמו שפירש הרמב"ם שחמץ הוא מלשון גזילה מלשון אשרו חמוץ (ישעיה א, יח), ולכך חמץ מרמז על היצה"ר שמי שהולך בעצת היצה"ר הוא נגזל משרשו. ולכך צריך לבער החמץ בערב פסח ולעשות הכנה שיוכל להשרות עליו הקדושה הגדולה שמתגלה בליל פסח. שפסח, הוא מלשון פסוח ודלוג. כי בכל מועד הקדושה אינה באה לאדם בפעם אחת, רק צריך להמשיך עליו הקדושה בתפלות ערבית ושחרית ומנחה. אבל בפסח בא הקדושה לאדם בפעם אחת כלשון פסח כנ"ל. ולכן צריך הכנה, כי אף על פי שבא אור הבהיר אף על פי כן צריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר. למשל, שהחמץ אף על פי שהיא זורחת ביותר, אף על פי כן צריכין החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא תוכל החמץ לזרוח להבית. ובכל מועד צריך להמשיך עליו הקדושה בתפלות כמאמר הכתוב (ויקרא כג, ד) אשר תקראו אותם במועדם מקראי קודש, שצריך לקרות הקדושה. אבל בפסח היה צריך אור הבהיר לבא בפעם אחת. כי בחפזון יצאת ממצרים (דברים טו, ג) חפזון, אותיות ח"פ ז"ן. כלומר כי בכל מועד בא הקדושה מהקב"ה כדרך

זכר ונקיבה הוא חתן וכלה. כל מקשטת עצמה הם הכנסת ישראל. הקב"ה מקרב את עצמו יותר אל מחמת שישראל היו צריכים לצאת אילו היו שם עוד רגע אחת לא היה משם. ולזה היה צריך להיות ה"ט רצ"ל ח"פ ז"ן, שמחפה מידי זכר לו הבהיר באה פסוח ודלוג. אבל בזה כן צריך כל אדם לעשות לו הכנה השמש אל החלונות כנ"ל

או יאמר אור לארבעה עשר החמץ לאור הנר. מבואר דהוא היצה"ר כמ"ש לעיל. וכמ"ש ב מי מעכב שאור שבעיסה. והנה פ היצה"ר הוא בא מחמת שבנקי מתאוות וחמדות תשמיש, כמ"ש (תהלים נא, ז) הן בעון חוללתי ובהם על כן צריך אדם לקדש עצמו: שיותר שיקדש עצמו מושך להטיל כי מקדושת התשמיש בא לה ומתאוות וחמדות בא היצה"ר תאותו כדי שיהיה להוולד מפע ויוכל בקל להתגבר היצר טוב ולזה אמרו, אור ל"ד בודקין: הנר, רצ"ל לאור נשמתו כי נר (משלי כ, כז), כי נר הוא ר"ת נ"ר ריוח, כי הוא יפה לבדיקה ויבשר וכל:

בגמרא (פסחים מב.) דרש רבא במים שלנו. למד עלמא חצבייהו לגביה. ולכאור לרבא לדרוש בלשון שאפשר ל שרבא רמז בדברי קדשו שהעול הויה"ה ב"ה בעשיית המצות. ש יהיה בא"ת ב"ש והוא"ו של ה לזה למד רבא להעולם בדב

צדיק

עורבין בלב ישראל ערב רב,
ת עמלק מכל וכל יתבטל הס"מ
עד הרע ומיד נגאלין:

ליל שני

ה נקרא בתורה שבת סתם כמו
צד ממחרת השבת, וזה גרם
ה שערצת אחר השבת (מנחת
טב בתורה ממחרת הפסח שאינו
כן. והענין הוא דשבת הוא לשון
: השבת כתיב וירא אלוקים את
צד טוב מאד שמצא השם יתברך
וכמו שאמרו (בראשית רבה פ"ט)
לואי תהא מעלת חן לפני תמיד
ק לפני בשעה זו, והיינו שצפה
שיהיה טוב מאד וכמו שאמר
ה נהורא אלא ההוא דנפיק מגו
א אלא ההוא דנפיק מגו בישא
שצפה הקדוש ברוך הוא שיהיה
קבלו עול מלכותו בשבת ויניחו
צדו יתברך, וזה תכלית מעשה
ש שאמרו ימים יוצרו ולו אחד
ה (ר"ס א"ר). אבל עיקר הנייחא
הם שכבר היה אומה שלימה
קבלו עול מלכות. ואז מצא השם
יעלמו. ונקרא שבת בפרשת
דינו אז העומר מן השעורים
הבה וכמו שאמרו (פסחים ג:)
'פה וכו' צא ובשר לסוסי
ה ד. כשם שמעשיה מעשה
מאכל בהמה והוא להורות שאף
הוא ההיפוך מהטוב והחושך
א רשעים הוא כדי שיהיה טוב
השוכא, ולכן דייקא בפרשת
א ים טוב זה שבת סתם:

פרי

לחג הפסח

צדיק

עג

ותקנו

חכמים בחג זה ד' כוסות והוא שיעור
שכרות כמו שאמרו (כתובות סה.) ד'
אפילו חמור תובעת בשוק ואינה מקפדת. ולא
מצינו שיהיה מצוה בשכרות וזלת בפורים דאיתא
(מגילה ז:) מיחייב אינש לבסומי בפוריא כו' ושם
הטעם מפני שהישועה היתה למעלה מתפיסת
שכל בני אדם. אבל במקום אחר לא מצינו מצוה
בשכרות. אך סעודת שבת מצינו ראשונה אצל
יוסף שעשה לשבטים סעודת שבת כמו שאמרו
(בראשית רבה פ' צ"ב) והכן אין הכן אלא שבת כו'
ושם כתיב וישתו וישכרו עמו, והיינו שרצה
לידע אם השבטים גם כן מבוררים שבג' דברים
אדם ניכר בכוסו (עירובין סה:) וכן בסעודת שבת
נתברר ישראל נגד האומות כדאיתא (מגילה יב:)
ביום השביעי שבת היה שישראל אוכלין ושותין
כו' רצה יוסף לידע אם השבטים גם כן מבוררים
בלב. והיין ישמח לבב אנוש. והיינו אף מי שפגם
וקלקל שכן נדרש (שבת קיח:) אשרי אנוש
שאפילו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו.
והיינו שעל ידי שבת מתקנים העבר. וישמח,
היינו לישרי לב שמחה שזוכין לישרי הלב, שיהיו
ב' הלבבות רק טוב, ולהוריק הרע מלב כסיל
ויהיה הכל טוב מאד. ולכן בפרשת העומר שבא
מן השעורים שהוא לברר שאף מי שמעשיו
מעשה בהמה. מכל מקום היא רק כדי שיהיה טוב
מאד נהורא דנפיק מגו חשוכא. בפרשה זו דייקא
נקרא חג זה בשם שבת סתם. ובא בו גם כן היין
בשיעור שכרות לברר את ישראל שניכר בכוסו
שבישראל היין וזה משמחו כמו שאמרו (יומא עו:)
שזוכה לישירות הלב. וכמו שאמרנו שבחג זה בא
האכילה בקדושה שמברכין עליו אשר קדשנו
במצותיו וצונו שבא לתקן שורש הפגם שהיה
באכילה ונתקלל ואכלת את עשב השדה ועל זה
בא השינוי בטיבול ידקות שזה היה סיבה
לוימררו את חייהם בעבודה קשה ואחרי זה בא
המצוה באכילת מצה שהיא ביטול השאור

שבעיסה. ומברכין על האכילות אשר קדשנו
במצותיו וצונו שזה גופיה מביא קדושה לישראל
ועל ידי זה מתקנים כל אכילות של כל השנה
שיהיה בקדושה. וזה שאמרו מגילה (יג:) בקטרוג
המן שאמר ואת דתי המלך אינם עושים דמפקי
לכולא שתא בשה"י פה"י. שבת היום פסח היום.
ובשלמא שבת יתכן שהוא תדיר בכל שבוע. אך
פסח למה הזכיר שהוא רק פעם אחת בשנה. ויתר
הוא ליה סוכות שהוא ח' ימים ופסח רק ז' ימים.
אך המכוון שלו היה לקטרג למעלה (כמו שנתבאר
כמה פעמים) והיה הקטרוג דמפקי לכולא שתא
בשה"י פה"י שאומרים שעל ידי אכילת שבת
ופסח מבררין לכל השנה שאכילתן בקדושה
ובאמת אינו כן ואת דתי המלך אינם עושים
ואיתא במדרש רבה ישנו עם אחד שניהון רברבין
שאוכלין ושותין ואומרים עונג שבת כו' אמר לו
הקדוש ברוך הוא רשע אתה מפיל עין רעה
במועדים שלהם הרי אני מפילך לפניהם
ומוסיפים להם מועד אחד על מפלתך וכו', ולא
הועיל כלום בקטרוגו ואמר (מגילה טו.) אתי מלי
קומצא קמחא ידיכי ודחי עשרת אלפי ככרא
דכספא ידידי כו', והיינו שבעומר נתברר שאפילו
הדומין לבהמה גם כן יש בהם קדושה, ואז בא
התיקון לשורש הפגם בליל פסח שהיה אכילה
בקדושה, ולכן בפורים גם כן מתבררין ישראל
שאכילתן בקדושה ולכן בא המצוה בפורים
לבסומי בפוריא שבג' דברים אדם ניכר בכוסו כו'
וכמו שאמרנו:

השיר

[טז] יהיה לכם כליל התקדש חג. אמר
שיר לשון זכר שנדרש במדרש
(שמות רבה ס"פ כ"ג) שכל השירות לשון נקבה כו'
אבל לעתיד לבוא אין עוד צרות כו' באותה שעה
אומרים שיר לשון זכר שנאמר "שירו לה' שיר
חדש" ואמר שיהיה כליל התקדש חג, וליל זה
נדרש על ליל חג הפסח כמו שאמרו (פסחים צה:),
ולמה נקרא סתם התקדש חג? וכל החגים נקראו

כן? ובלשון חכמים סתם חג, היינו חג הסוכות? וגם אין זה לשון קצרה דהוה ליה לומר כליל הפסח, גם בתורה אין מפורש חיוב הלל רק ממדרש חכמים, ומה זה סימן שיהיה כליל התקדש חג שאומרים בו שירה על ליל פסח? אך הענין דלילה זו נקרא "ליל התקדש חג" מפני שכל קדושת החג בא מלילה זו, שכן בלשון חכמים נקרא חג הפסח, ומצות הקרבת הפסח היא "בעל פה ואכילתו בליל פסח, רק כל קדושת החג בא מחג הפסח כי הוא על שם שפסח כו' שעומד על הפתח בכל ימי החג הבאים וזה ליל התקדש חג. וכמו שאמרנו דכתיב²³ "לא תאכל עליו חמץ ו' ימים תאכל עליו מצות". עליו, היינו הפסח שממנו בא החיוב לאכילת מצה ואיסור חמץ כל שבעה, וכן בלשון תורה נקרא חג המצות, וגם כן עיקר מצות מצה בליל א' דפסח (כמו שאמרו פסחים קכ:) ומכל מקום נקרא כל החג חג המצות שקדושת החג עיקרו מלילה הראשונה וכאמור. ואף שחיוב מצה רק ליל א' חובה, מכל מקום כיון שזכר בתורה שבעת ימים תאכל עליו מצות, יש מצוה באכילת מצה כל שבעה, ואשכחן (שם קיד:) רבא הוה מהדר אסילקא וארוזא הואיל ונפיק מפומיה דר"ה, וכן (סוכה לב:) ר' אתא בריה דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומיה דר' כהנא, כל שכן אכילת מצה כל ז' שזכר בתורה שבעת ימים וגו' שיש בו מצוה כל שבעה. ומה שאמרו בגמרא רשות, היינו דמצוה לגבי חובא רשות קרי ליה ועיקרו בא מליל ראשון דכתיב "תאכל עליו מצות" ומוזה נסתעף לכל ז' ימים למצוה לאכילת מצה. ולכן כתיב "תאכל עליו מצות". ומשום הכי נקרא כל החג חג המצות והקדושה מלילה הראשונה, ולכן נקרא ליל התקדש חג שכל קדושת החגים מסתעפים מליל זה, שכן פסח נקרא ראש השנה לרגלים דראש, היינו שהוא רישא לכולא, גופא דבתר רישא גריר דכל הרגלים מסתעפים מקדושת חג הפסח וקדושת החג הוא עיקר

מלילה הראשונה נמצא דמלילה הראשונה נתקדשו כל החגים ולכן קרי ליה ליל התקדש חג סתם, וכתיב "כליל התקדש" בכף הדמיון ומשמע דזה מעולה ממנו וכדרך שאמרו (תענית ו.) מי נתלה במי, הוי אומר קטן נתלה בגדול, רק לעתיד דיתבטל היצר הרע לא יפלא כל כך אך בליל זה שעדיין היה שליטת היצר הרע ומכל מקום זכו ישראל וכל "שאור לא ימצא" לבער השאור שבעיסה מלב כסיל זה הוא פלא יותר, ומשום הכי א' השיר דלעתיד יהיה גם כן כליל התקדש חג שאו נתבטל היצר הרע שכן מורה יציאת מצרים שיצאו ישראל מהמעיק ומיצר למידת ישראל שהיה הקליפה מקפת אותם מכל צד וכן בכל שנה בלילה זו מתחדש בלב ישראל לבער היצר הרע שצריך לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים וכמו שהרגישו אז השמחה צריך שירגיש בכל דור ודור:

[יז] נוהגין לספור ספירת העומר אחר תפלת ערבית, ויש שכתבו לספור אחר הסדר כדי שלא יהיה תרתי דסתרו שמברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת העומר כחהמו"ע, ומברכים על אכילת מצה ומרור, אך כבר דקדקו מה נפקא מינה אם קודם הסדר או אחר כך כיון שהוא תרתי דסתרו, (ועיין בתשו' חיים שאל) ואנו נוהגין להקדים ספירת שהוא מן התורה דאנן בקיאין בקביעא דירחא מה שאין כן קידוש ואכילת מצה ומרור וסיפור יציאת מצרים ביזם טוב של גליות מדרבנן, אך על כל פנים קשה שהוא תרתי דסתרי, אך באמת אצל השם יתברך לא שייך תרתי דסתרי שיוכל להיות ב' הפכים בנושא אחד ושניהם אמת, כעין שאלת ידיעה ובחירה שכתב הרמב"ם (ב"ה תשובה) על זה כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' והראב"ד ז"ל השיגו דהיה לו להניח בתמימות התמימים, וכבר אמרנו (ונתבאר וישב י"א) שכדברי הרמב"ם ז"ל מפורש בזה חדש ובכתבי האר"י ז"ל והלשון שם

שבמקום שיש ידיעה שם אין בעולם העליון ו' קודשא ב' נעלם ממנו שם באמת לא יד שכינתא שם נמסר הבהירה ו ברוך הוא הנהגתו על ידי תרתי דסתרו, אצל השם-יה ושניהם אמת, ועל זה כתב ה נאמר כי לא מחשבותי מחשבותי מברכין על ספירת העומר קודשא בריך הוא תורה איך קודשא בריך הוא (כמ"ש בזה יתברך נקרא הפסח שבת כ השבת קדושה קביעא וקיימא כקדושת שבת, ולא נקרא מצות ספירת העומר מהאי מאמר טו) ומכל מקום אחר ה תתאה, מלכות פה תורה ה לעשות גם ביום זה קדוש ביציאת מצרים ומברכין על כתקנת חכמים בתור

[יח] כדי לטהרנו מקליפת כדי שיטהרו. נז מוזהמתם כו'. ואחר כך כ שפגמתי כו' ואטהר ואתקדש כו', והיינו דמצות ספירת ספירת ז' נקים של האסיה, תורה, ובגמרא (שבת קמז.) י' סיני פסקה וזהמתן כו' ופליג דורות לא פסקה וזהמת כו' שבטים שלא היה בהם שום דאלו ואלו דברי אלוקים שבעומק פסקה וזהמת ה' שמטתו שלימה וכתיב תתן שפת אמת תכון לעד וכן י' מת (כמו שאמרו תענית ה:) אך פסיקת וזהמת הנחש עד כה

כופרים וטועין אחר ההבל ורודפין אחר עבודת אלילים. ומסיים בדת האמת שקרבנו המקרי לו, והבדילנו מהאומות, וקרבנו ליחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים, וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מארמי אוכד אבי עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו, הרי זה משובת. כל מי שלא אמר ג' דברים אלו בליל ט"ו לא יצא י"ח, ואלו הן, פסח מצה ומרור. פסח ע"ש שפסח כו'. מרור ע"ש שמררו כו'. מצה ע"ש שנגאלו. ודברים האלו כולן נקראין הגדה. עכ"ל. הרי לנו מפורש דדעת הרמב"ם הוא דאמירת פסח מצה ומרור בליל פסח הוא חלק ממצות סיפור יצי"מ (ולא חלק ממצוות אכילת פסח מצה ומרור). ומשמע דס"ל דכל שלא אמר ג"ד אלו בפסח לא יצא י"ח סיפור יצי"מ, והיינו לעיכובא, ודלא כהר"ן. [דאי ס"ל כהר"ן, דלא יצא י"ח כראוי, אבל בדיעבד יצא, הי' לו להרמב"ם לפרש ולא לסתום].

ולכאורה צע"ג בשיטת הרמב"ם, לפי מה שפירשנו. דהלא המצוה היא בעיקר לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים. וא"כ היאך יתכן שאדם יספר בנסים האלו בפרוטרוט, ועם רוב מדרשי חז"ל והמפרשים ז"ל, ורק לא הזכיר ג' מצוות פסח מצה ומרור, ולא יצא י"ח סיפור בדיעבד. ועוד צ"ע בלשון המשנה — רבן גמליאל הי' אומר כו', כאילו שזה דעת יחיד. הלא הכל מודים בזה, וכן קיי"ל להלכה. וגם צ"ע בלשון — הי' אומר, מה זה הי' אומר, ולמה לא כתבו — ר"ג אומר. ועוד קשה, למה קבעו בהגדה של פסח שכולנו נגיד — ר"ג הי' אומר כל שלא אמר ג"ד אלו וכו'. הלא ר"ג רוצה שנגיד פסח מצה ומרור וטעמיהן, ולכאורה די לנו אם נתחיל ונגיד — פסח שהיו אבותינו אוכלין בזמן ביהמ"ק ע"ש מה וכו'. וא"כ למה סדרו לנו להתחיל — ר"ג הי' אומר כל שלא אמר כו'. הלא בכל מצוה אנו עושים את המצוה בכל חלקיו, ודי לנו. ואין אנו מקדימין לומר — כל שלא עשה חלק זה מהמצוה לא יצא י"ח. וא"כ הקדמה זו שאנו מקדימין לומר בליל פסח משונה היא מבכל השנה. ובעצם אמירת ג"ד פסח מצה ומרור צ"ע, מה ענין הזכרת מצוות אלו וטעמיהן לסיפור נסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים. וכל הענין צריך ביאור רחב.

פרק ה' — עבדי הם, אשר התצאתי אותם מארץ מצרים

והנה מלפני כמה עשרות שנים, בעיר בני ברק ת"ו, שמעתי בשם איש צדיק תמים ירא אלקים הר"ר יוסף שלמה זצ"ל, מלפנים מלמד בעיר מיר בפולניא, שהוא שמע מפי הגה"צ מוה"ר אלחנן ווסרמאן זצ"ל הי"ד, שיש לו

במסורת שהגר"א ז"ל מוילנא אמר שבליל פסח ישנן ששים וארבע מצוות, כולל מצוות דאורייתא ודרכנן (וכן כל ברכה נחשבת למצוה). וצבור האברכים שיחי' יגעו ומצאו, כל אחד בפני עצמו, סך 64 מצוות. אמנם לא ראי זה כראי זה, כי לכל א' היו כמה מצוות שלא מנה חבירו. נמצא, שישנן יותר מששים וארבע מצוות בלילה ההוא, והשאלה היתה לאיזה מהן התכוון הגר"א ז"ל. ולאחר זמן הרהרתי בלבי, הלא ליל פסח הוא ליל הגאולה מעבדות לחירות, וא"כ למה העמיסו התורה הק' וחז"ל הק' על בני ישראל דוקא בלילה הזה, עול כבוד של עשרות מצוות קשות וכבדות, עד שאין אנו נראין כבני תורין אלא כעבדים ממש. מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.

והנה בגמ' ברכות (ד':) איתא, א"ר יוחנן איזהו בן העולם הבא, זה הסומך גאולה לתפלה כו' (פי' שסומך ברכת גאל ישראל לתפלת שמונה עשרה). וע"ש ברבינו יונה ז"ל (על הרי"ף ז"ל) שהקשה, וכי מפני שסומך גאולה לתפלה יש לו שכר כ"כ שיהי' בן עוה"ב. ותי' ז"ל, הטעם שזוכה לשכר גדול כזה, מפני שהקב"ה כשגאלנו והוציאנו ממצרים, הי' להיותנו לו לעבדים, שנא' (ויקרא כ"ה) כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. וכברכת גאל ישראל מזכיר בה החסד שעשה עמנו הבורא. והתפלה היא עבודה, כדאמרינן (ב"ק צ"ב:): ועבדתם את ד' אלקיכם, זו היא תפלה. וכשהוא מזכיר יצי"מ ומתפלל מיד, מראה שכמו שהעבד שקונה אותו רבו, חייב לעשות מצות רבו, כן הוא מכיר הטובה והגאולה שגאל אותו הבורא, ושהוא עבדו, ועובד אותו. וכיון שמכיר שהוא עבדו מפני שגאלו, ועושה רצונו ומצותיו, נמצא שבעבור זה זוכה לחיי העוה"ב. עכ"ל. הנה רבינו יונה האיר עינינו ביסוד גדול שנשתכח קצת בזמן האחרון. והיינו שזה שהוציאנו הקב"ה מעבדות פרעה לחירות עולם, פירושו — שהוציאנו מעבדות פרעה להיות עבדים לו ית"ש, שהוא חירות האדם ותכלית בריאתו בעוה"ז.

ובירושלמי פסחים (פ"ה ה"ה) אמרו, ניתן כח בקולו של פרעה, והי' קולו מהלך בכל ארץ מצרים, מהלך ארבעים יום. ומה הי' אומר (שמות י"ד) קומו צאו מתוך עמי. לשעבר הייתם עבדי פרעה, מיכן והילך אתם עבדי ד'. באותה שעה היו אומרים (תהלים קכ"ג) הללויה הללו עבדי ד' ולא עבדי פרעה. ע"כ. והדברים נפלאים. כי היינו סוברים שבתחילה ישמחו ישראל ויהללו על זה שיצאו מעבדות פרעה. אמנם לא כן עשו ישראל קדושים. אלא בתחילה פתחו ואמרו — הללו עבדי ד', כלומר שזכינו להיות עבדי ית"ש, תכלית בריאת האדם. ולא עבדי פרעה, פי' שכל זמן שהיינו עבדי פרעה, משועבדים בטיט ולבנים עבודה המפרכת את הגוף ומביאה לידי קוצר רוח, לא יכולנו להיות עבדי ד'. אמנם עתה שיצאנו מעבדות פרעה. זכינו להיות עבדי ד'. ודוק בזה היטב.

שאיין יד אדם מגעת שם
זכרים פחות מג' טפחים אינם
ר' סימן תל"ג ס"ד. נראה הרמז,
איך אוכל לבדוק כל החטאים
זכר את כולם. לזה אמר חורין
ם מגעת שם, רצ"ל שאין זוכר
יקה, אלא האדם צריך לבדוק
ל אותן עוונות שהוא זוכר.
זמילא יהיו בטלים, כי הקב"ה
ר' עוונות הראשונים בוודאי
ם ושב בתשובה כמו שהוא
על אותן שהוא זוכר:

בד' חדריו קודם הבריקה
ר' א. נראה הרמז, שכל אדם
נו ב"ג בניסן ולעשות הכנה
דוק בלילה. שאם לא יפנה
ד"רצה לבדוק בפתע פתאום
נצמו שום חמץ ויאמר צדיק
ית מחשבתו מקודם ובודאי
א שם חמץ:

י' הוא חמץ וש"ע סימן תנ"ט
וג"א (סקיה) אבל העולם אין
יל דרך הרמז, שמרמז שיש
דברי חידושי' לחבריהם
ם ואזל סומקא ואתא חורא.
הו בוודאי חמץ גמור, רצ"ל
ז העולם נזהרים כי אומרים
י שרוצה להיות ירא שמים
חמץ ולבערו מכל וכל:

המין יגעלו בחמין, בצונן
ש"ע סימן תנ"א ס"ה וכלי חרס
זכירה (ש"ע סימן תנ"א סכ"ב).
האף על פי שחוטאים אינם
ולם ובנפש חפצה רק בעל
ל עבירה מחמת תחבולת

היצה"ר, אבל הוא באמת אינו רוצה כלל לעשות
מה שהוא נגד רצונו הקדוש ית"ש. זה האדם הוא
שתשמישו בצונן, רצ"ל שאינו בחמדה ותאוה רק
כמי שכפאו, וזה האדם בודאי אין צריך סיגופים
רק שיקבל עליו באמת שלא יעשה עוד עבירה
אפילו אם היצה"ר מסיתו. וזה יגעלו בצונן, רצ"ל
בלא סיגופים ובגודל חמימות הלב רק התשובה
צריך להיות כמו שחטא. אבל מי שתשמישו

בחמין, רצ"ל שמחמם את עצמו לדבר עבירה
ועושה אותן בנפש חפיצה, זה צריך לעשות
התשובה כמו כן בחמימות הלב. וכלי חרס כו',
אין לו תקנה, רצ"ל אותם שהרבו לחטוא כמו
הכלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם אין להם
תקנה רק בשבירות לב ובמרירות על חטאיו
שעבר נגד רצון הבורא יתברך ויתעלה, ובודאי
קרוב ה' לנשברי לב ויקבל אותן:

לפסח

ההלל צריך להמשיך עליו הקדושה. כדי שלא
ישנו הפרחים, זהו המוחין האור הבהיר וזהו שלא
ישנו הפרחים. וצריך להמשיך עליו הקדושה בכוס
של קידוש כנגד בן חכם:

→ **ופירוש של קדש, שצריך להזמין עצמו**
להקב"ה. שפירוש של קדש הוא
הזמנה, כמו הפירוש של הרי את מקודשת לי
(קידושין ב.) שתהא מזומנת לי ואסורה לכולי עלמא
כהקדש רק להיות מוכנת להחתן בכל עת שירצה,
כך צריך לקדש עצמו להיות מוכן להקב"ה. וזהו
פירוש של ורחץ, שצריך לרחוץ ולטהר את עצמו
להקב"ה. ורחיצה הוא לשון בטחון והוא אותיות
רח"ץ י"ה, רצ"ל שתהא בטחונו בהקב"ה. ובלילה
הזה צריך גם כן רחיצה שהם כנגד כלים פנים
פנימיים ואמצעים וכלים חיצוניים שהם מחשבה
שצריך לטהר ולקדש מחשבתו שלא יהיה לו
מחשבות זרות, כי אם מחשבות טהורות לעבודת
הבורא ב"ה אמן:

במדרש חזית (שהש"ר ב) דומה דודי לצבי כו'
הנה זה עומד אחר כתליו משגיח מן

בליל פסח נתגלה האור הבהיר ובפרט בשעה
שאומרים הלל שאין זה כל השנה וימים
טובים. הל"ל גמור בגימטריא שד"י שהיה משדד
מערכות. הלולא בביתא מרפסין איגרא, רמזו
בדבריהם כדרך המשל שאיתא בזה"ק (פרשת
בחוקת) משל למלך שכעס על בנו ומרחקו ממנו
ומטרוניתא עמו, לימים בא המלך מחמת
שרחמנותו על בנו ומשגיח מן החלונות ומציץ מן
החרכים לראות מה שבנו עושה ושראה געה
ובכה. ועל כל פנים אם רואה שהבן בשמחה אין
הבכיה כל כך גדולה. ולזה צריך להיות בשמחה.
וצריך בהלולא לרפוס איגרינ, רצ"ל לשבור כל
איגרינ וכותלין שלא יצטרך עוד הקב"ה להשגיח
מן החלונות רק ונגלה כבוד ה' לעיני כל. אלא
שלאחר ההלל יכול האור הבהיר להסתלק ממנו
וצריך להמשיך עליו הקדושה אח"כ בקידוש
ובמצה ובד' כוסות שהן כנגד ד' כוסות של
[חמלה] וכנגד ד' כוסות התרעלה שעתיד הקב"ה
להשקות הרשעי ארץ:

וזהו פירוש חוטפין מצה בליל פסחים בשביל
שלא ישנו הפרחים, רצ"ל שתכף אחר

If one sins
with passion,
one must do
a "hated" thing
with passion

מכתב מאדמו"ר זצוקל"ה שכתב לאנ"ש לפני חג הפסח

בעזרה"י יום א' שמיני תרצ"ט

חיים שלום וברכה לכבוד אנ"ש.... ד' עליהם יחיו.

אחדשה"ט

אליכם אישים אקרא ואל נשמותיכם אדבר, ימי הפסח הקדושים באים, בקדושתם, אותנו מבית ומבחוץ יקדישו. ובאורם אותנו ימלאו אף יקיפו, אבל הפסוק אומר אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה האור והשמחה של מעלה בחי' זריעה היא שצריכה השתדלות והרבה התעסקות בתחילה, כגון החרישה, השידור וכו' וגם אחריה כגון נכוש ועדור וכו' ובלעדם לא יעלה ולא יצמח, כן גם אנו צריכים להכין א"ע קודם החג, אף לא להסיח דעתנו מעצמנו, ומקדושת החג אשר בנו גם אחריו. והעיקר הוא בחג עצמו ובפרט בפסח שניתן לנו רק להודות ולהלל לשמו הגדול שזהו תכלית כל הבריאה ושלמות דרי מעלה עם דרי מטה. ותיכף כשמגיעה תפילת הערב כלילה, ישמח האיש בגודל זכותו, ויחשב מה מאושר אני שזכיתי אל השלימות ועליתי אל העולם העליון, הן אמת שיש לי ראגות גופניות ורוחניות, אבל עתה את הכל השלכתי ממני, גם את כל העולם אף את עצמי פשטתי ממני, ואין לי עתה רק לעמוד בתוך המחנה הגדול של מלאכים אופנים וחיות הקודש, לברך ולהלל לשמו הגדול, לגלות ולהאיר את אור אין סופו ית' גם בארץ וגם בקרב נשמותי וגופי, וכ"כ תרב שמחתו וכ"כ תגדל התלהבותו עד שרק בקושי יעצור את גופו מבלי רקד מן הארץ עד לרקיע, ומבלי התפרק והתפקע כמעט. ואח"כ כשבא אל הסדר יצייר לו עתה שהוא בג"ע והסעודה מעין הסעודה של סעודה לעתיד לבא היא. הכל מתערב לקדושה אחת אכילת מצה ומרור אמירת הגדה, שתיית יין של הד' כוסות הארת יין המשומר, ושוב הלל ושוב שירות ותשבחות לד' המשובח והמפואר, מלאכי מעלה עומדים צפופים להקשיב לרגנתו ואבינו מלכנו עומד ושמח ומתענג לקבל את שירתנו ותהלתנו, כנודע מזוה"ק. וכל תיבה שאומר האיש הישראלי על הסדר מרגיש בעצמו את קדושתה, אהובה וענוגה לו, שמח ומתקדש בה עד שממש חבל לו על שכבר נשמטה ממנו, רוצה הוא לכופלה עד אלף פעמים, ולא להנתק ממנה, בטל הוא כולו אליה וכוורע לפני מתיקת הדבורים חתיכות יריעות ספר התורה של הקב"ה אשר בפניו, וכאמור צריכים להשאיר קדושה זו על כל השנה, ובאורה נסע תמיד ונלך, תתיחדו יחד יותר ויותר באהבת חברים שהוא כלל הכל, כלל קדושת ישראל וכלל התקדשות בקדוש ישראל, תעשו לכם שעורים ללמד יחד ולדבר מעניני העבודה אף מעניני צרכיכם, זהו הסוף תוך וראש וברייח התיכון המחבר אותנו יחד לאחד המיוחד, ולהושע מאדון הטוב בכל מילי דמיטב כחפץ אוהבכם הדור"ש וטובתכם כל הימים ומברך אתכם בחג כשר ושמח.

קלונימוס קלמיש

בה"צ מוהר"א זצ"ל

אב"ד בפיאסצנא

ב"ה יום ד' תב"א

חיים ושלום וברך

מכתבך מיום א' דר

לכתוב ומה לענותך. הג

כתורכן בהמ"ק. הצרה

הזאת שכ"כ פתאום נק

היקרה שתליט"א כי כב

אהבה מאד, ולא נתן ה'

בעלה. אבל הגני רק לקי

לך מעט מן מעלותיה א

אותנו. ואף שגם אז היח

בכל הענינים, כמעט ש

שעה 10 למדה והתפלל

סיבה יוצאת מן הכלל ו

לה היום. למודיה היו נ

בקבלה וחסידות, והרב

לכד שלמדה רק גם צנ

בבוקר פלעגט איהר בע

לא ספרה. תמיד התגב

שמן כספי הבית א"א

רבית והיתר עיסקא. וד

בעל חוב על איזה אלפי

לשער, וכשהייתי בודי

כ"קום אב פאר אלע יד

ככו וצעקו האברכים ש

בכלל היתה אשה מר

ווארשא אומרים שהיו

נתבטלו לפניו. הפרופ

איזה חברה של צדקה

המערכה להוציא בני מכור הברזל. וכל מה שנעשה בר"ה נגמר בפסח. כמ"ש לעיל אם דעתו לחזור מר"ה נמי יהפך הכל לטובה על ידי התשובה והבן:

פסחים (מב, א). אמר ר' יהודא אשה לא תלוש אלא במים שלנו דרש ר' מתנא בפפוניא למחר אייתו כולי עלמא חצבייהו כו'. להבין הענין הזה. נקדים הפסוקים בפ' צו (ויקרא ת, לג-לה) ומפתח אוהל מועד לא תצאו שבעת ימים כו' ושמרתם את משמרת ד' כו'. להבין ענין השמירה במשכן לאיזו צורך הלא גנבים לא היו שם. אכן ידוע שהכהנים הם המה הצינורות השפיע להריק ברכה מעולם העלין למטה לכן היו צריכין שימור על דבר זה שלא ילכו ההשפעות חוצה רק לזרע ישראל. וזהו בחי' ומעלות הצי"ע אשר מדרת מדת החסד להשפיע למקום הראוי לו. וידוע כי המים רומזים לחסד וזה הרמז בגמ' אשה לא תלוש אלא במים שלנו. פי' החסדים וההשפעות שלנו שאנו יודעים איך להמשיך אותם לבל יגעו בהם זרים. זאת אייתו כולא עלמא חצבייהו. וכנים היו בדבר זה לקבל ממנו השפע. וגם בהמצות מהראוי למשון ולהשפיע בהם מצד החסד לכן (פסחים לו, א) אין לשין במי פירות רק במים לבד שהם נגד בחי' חסד וז"ש ומפתח אוהל מועד לא תצאו וכו' ושמרתם וכו' היינו שמירת החסדים לבני כנ"ל:

במשנה (פסחים ג, א) אלו עוברין בפסח כותח הבבלי וכו'. במשנה הזאת יש לרמוז כל הארבע גליות כמ"ש ויתום המצרי רמז לגלות מצרים. כותח הבבלי רמז לגלות בבל וכו'. כי בכח לילה הזאת לעורר רחמים מנס של יציאת מצרים להיות עוברים מעלינו בפסח כל הד' גליות ולהצמיח לנו ישועה בקרוב:

פסחים (פה, ב). כזיתא דפסחא ומקרי הלילא פקעי איגרא מאי לאו דאכלי באיגרא ואמרו באיגרא לא דאכלי בארעא ואמרו באיגרא. ופרש"י לקול המולת ההמון ההלל דומין כאלו הגנין מתבקעים כו'. יש לרמוז בדברים הללו גודל ההתלהבות שהי' להם בשעת אמירת ההלל. כמ"ש בפרש"י דומה כאלו בקעו כל האיגרות. וז"ש בגמ'

דאכלי בארעא למטה ואמרו ההלל בגודל ההתלהבות ובקעו כל הרקיעים. וזה שמגביהים הקערה. פי' מגביהים להעלות אכילתם למעלה לרצון לפני אבינו שבשמים:

במשנה פ' ערבי פסחים (משנה א) ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. ולא יפחתו לו מארבע כוסות. יש לדקדק בלשון המשנה למה נאמר בלשון נסתר ולא יפחתו לו ולא נאמר אפילו עני שבישראל לא יפחות מד' כוסות. ורש"י פירש דקאי על גבאי צדקה המפרנסים את העניים. אך הנה כל סדר הפרק הזה מדבר בלשון הזה מזוג לו כוס ראשון. וכן (שם משנה ג) הביאו לפניו מצה כו'. וכן במקדש מביאים לפניו גופו של פסח (שם). הנה כל סדר המשניות האלו מדברים בלשון נסתר כו' ומי הם המביאים והמוזגין ולמה נקטו בלשון הזה? אכן הנה יש לרמוז בדברים הללו כי זהו מוסב על ענין הלילה הזה של פסח אשר כל המצות והסדר וארבע כוסות ואכילת פסח מצה ומרור כולם עולים לגבוה. וכל עריכת השלחן ותכונותיו כולו עולה בגופו לגבוה (יחזקאל מא, כב) וזה השלחן אשר לפני ד' וכמו שמבואר עד"ז בזה"ק (פקודי תב, ב) אצל השלחנות של שבת כי מקום יש בהיכלות העליונים כד עייל שבתא מתסדרין כל פתורי דבי עלמא כו' וההוא חזיתא עילאה כו' ועאל בההוא אתר וחמא כל אינן פתורי ואשגח בכל פתורא ופתורא והיך מענגי לי' כו' ע"ש. הנה זה המעלה העליונה יש לסדר השלחן והמצות בלילה זו שכל השלחן גופו הוא נתסדר למעלה לפני ד' ית'. וזה לשון המשנה הביאו לפניו מוזגין לו וכדומה לפניו הוא לפני ד' שבני מביאים לפניו סדר מצות הלילה בשעה הזאת וישראל הם המביאין והמחזיר לפני המלך הקב"ה וזהו לפניו כמ"ש (הגדה פ' פסח) ונאמר לפניו שירה חדשה. וזהו הוא לשון המשנה (פסחים י, ג) ובמקדש היו מביאין לפני גופו של פסח. מהו לשון גופו של פסח? אך זה שאר המצות ומעש"ט של בני הנה אך הרוחניות שלהם וכוונתם עולה למעלה לפני הש"י. אבל סדר היו מביאים לפניו גופו של פסח כולו למעלה כ

פסח הוא לד' וכן כל סדר השלח הנה המצה הקדושה כולה לפני שאמרו ואפילו עני שבישראל מלמעלה להשפיע לו הטובות גאולת ד' כוסות וזהו ואפילו מן ההשפעות באים ע"י בחי' יסוד על גבאי צדקה האמיתי וע"ד שפרש"י רמז תם ח"י ו"ה בחי' תם ח"י כמה פעמים וזה התמחור אותיות ו' בחי' זו"ע להשפיע כל טוב למטה כ' **לקח** הוא ושכנו הקרוב אל ביתו הנ"ל עפ"י מ"ש בפ' (דברי בשרו מיום אל יום ישועתו. דאית חדש בלך סז, ב) אמר ר' שמעון ווי ד כל כך. והנה עתה זה קרוב י"ח מאו כימי הגלות המר הזה ואנו מצפים יחזירות שיהי' בקרוב כי כל מה כמילא אנו קרובים להגאולה ורחנ כיום אל יום ישועתו כי זה יהי' לנו יום פ"י הפ' ולקח הוא ושכנו. זה יסתר שכולו רחמים וחסדים. ושכנ הקדושה. שכביכול הקב"ה יקח הש ירוב אל ביתו. כי אצל הקב"ה הו יב"ד לשוב לביתו. אך עודנו עומד כי ישראל ראויים יחד לגאולה שליט ה' במכסת נפשות. כל נפשות בני יגאולה איש לא נעדר:

שמורים הוא לד' (שמות יב, מ) וזאת יש בה כח לתת שמירה השנה. וזה לשון רבים שמורים יות:

א משה לזקני ישראל וכו' משן צאן וכו' (בא שמות יב, כא). שמות כד, יד) ואל הזקנים א כד אשר נשוב אליכם. עפ"י היד חסדים שונים גבוהים זה מזה. יש המלכות שנקרא חסדי דוד ה מזה מדת החסד בבחי' עת (תהלים פט, ג) אי' חסדיך הראו

הלכות פסח סימן תעז

רכט באר הגולה

ד' סור בשם רבנו פרץ
והנחות סמיוני בשם
רמ"ק ה' שם בשם
א"ר העזרי. וכן קטב
הרא"ש
והרא"ש
הנחיות

וספ"ב דמגילה: ב אם שכח ולא אכל אפיקומן ולא נזכר עד ששטל ידיו או שאמר 'הב לן ונברך', אוכל אפיקומן (ח) 'בלא ברפת המוציא'. ואם לא נזכר עד שברך ברפת המזון, 'האם נזכר קדם שברך בורא פרי הגפן', (ט) 'של ידיו ויברך המוציא' ויאלל האפיקומן (ויתור ויברך ברפת המזון) (י) ויברך 'בורא פרי הגפן' וישתה הכוס (כ"י). 'ואם לא נזכר עד אחר שברך בורא פרי הגפן', (כ) (יא) לא יאלל האפיקומן, (יב) ויסימך על מצה שאכל (יג) בתוך הסעודה, שפילן שמורות הן משעת לישנה. 'אכל במקום שנהגו לעשות (יד) שמור למצת מצנה משעת (טז) קצירה, (טז) אפילו לא נזכר (טז) עד אחר ההלל, 'של ידיו ויברך המוציא' ויאלל האפיקומן. הגה ויתור ויברך על הכוס, (יז) ואין לחש בפה (ז) [ד] שמוסיף על הכוסות (חשובות הרא"ש כלל כד). ואם נאבד האפיקומן, יאלל פזית אחד ממצה שמורה אחרת (ירוק):

שערי תשובה

אחר אפיקומן, עכ"ל. ובמדינות אלו אין נוהגין כל זה: (ב) לא יאלל. והסבט אחרונים דגם עכשו יאלל אפיקומן ויברך בהמ"ז בלי כוס, עמ"א. ועין בצ"ח: (ג) קצירה. פי' הפצה של מצנה שומרין משעת קצירה ולא שאר מצות, ולא יאלל מאותה מצה תוך הסעודה: (ד) שמוסיף. ואם נזכר אחר הלל יתור ויאלל על הכוס, ואם לא נזכר עד ששתה כוס השלישי ויברך בהמ"ז בין שלישי

משנה ברורה

ברכתו שמברך לאחריה, יאמר (ו) לכתחלה קדם חצות: **ב (ח) בלא ברפת המוציא.** דאף דבסימן קעט יש אומרים דאם אמר 'הב לן ונברך' הוי הסתהודעת ואם יצא לאכל צריך לתור ולברך, הכא (י) אספא דרובמנא סמכינו, דאין תלוי בדעתו, דהא צריך לקיים רצון השם, ויבדאי השקחה גרמה לו שישטל ידיו או לומר 'הב לן ונברך', ולא הסיח דעתו לגמרי: (ט) 'של ידיו. דבין שברך ברפת המזון (ס) אסח דעתה. ועין בפריימגדים שכתב (ט) דישל בלא ברכה, ובפרט היכא שידוע שלא הסיח דעתו, שלא יברך: (י) ויברך בורא פרי הגפן' וכו'. וזהו כוס שלישי, ולא הצריכו לה לשמות כוס זה סמוך לברפת המזון הראשון, דלא תקנו כוס שלישי אלא בגמר אכילתו, וזה ששכח לאכל אפיקומן, כמי שלא גמר אכילתו דמי [כ"ח]: (יא) לא יאלל האפיקומן. דאם יאלל יצטרך לברך ברפת המזון, ויברפת המזון צריך כוס, ואם כן הוא פמוסיף על הכוסות. וכתבו (י) כמה אחרונים, דכל זה הוא להגי פוסקים דסבירא להו לעיל סימן קפב: ברפת המזון טעונה כוס, אמנם לפי מנהגנו כמאן דאמר ברפת המזון בעלמא אינה טעונה כוס, גם עכשו יאלל האפיקומן ויברך ברפת המזון בלי כוס: (יב) ויסימך על מצה וכו'. רוצה לומר, שזה יהיה נחשב לשם אפיקומן אף על פי שלא כן אז לשם זה. ואף

שער הציור

(ו) הגר"ו, ועין בחקיעקב שמוכח גם כן שרק לכתחלה יש לתור בזה: (ז) נקט המחבר ברפת המזון בבורא פרי הגפן, וכן דעת המוספות בברכות דף מב, ואף דהשור הביא דעת האב"ה העזרי ויהא"ש שלא ברבנו פרץ, מכל מקום ספק ברכות להקל: (ח) מנהג אברהם: (ט) ונהג"ו כתב דמברך 'על נטילת ידים', ונהגה היכא שידוע שלא הסיח דעתו, גם הוא מודה ולא יברך: (י) עלת שבת ומגן אברהם וחקיעקב ונהג"א, וברפת המוסקים שהוכחא במגן אברהם: (יא) מגן אברהם ושא"א: (יב) מגן אברהם, ונהג"ו אף שכתחלה אכל פזית שמורה בדין [פר"ח ומח"ש]: (יג) ואם התחיל לומר הלל וצדין הוא קדם נשמת' או קדם התחיתה, ויברך המוציא' ויאלל אפיקומן ויברך ברפת המזון על הכוס ויתור ויאלל על הכוס עם התחיתה, ויהי ד' כוסות כסדרן [מח"ש]. ולא העסקתי דברי המגן אברהם, שהרבה אחרונים השיגו עליו ודפסם ברפת השלחן צדקה, ויש מהם שהגיהו דבריו שיהיה כמין עם דעת השלחן צדקה: (יד) הרא"ש: (טו) בית יוסף בשם הרא"ש, והוכח בחקיעקב:

זים:

זה (ה) (א) פזית (ב) כל
ה (ה) ולא יברך עליו.
קרא קדם חצות (ר"ן פ' ע"פ

יטב

לכתחלה יש לאכל קשעור ב' ד' לפצה הנאכלת עמו, ולכל הדין: אל יהיה לו אכילת יצ"ח שלא יאכלנו על אכילה חפצ מ"מ כפי שיהא מתאנה בדי עליה שהיו מנשקין המצות וכן ד' מינים שפילולב, והכל בשמחה. וע"ל סימן חעג ס"ק בדין סימן שטו פתב עוד, וז"ל: דגלי' ולומר בכה תאכלו אותו לזהקשט האזור בליל פסח עד

דורה

בלבד נט"ז בסימן תעה]:
(ט) שיקח שני זיתים, אחד זה הנאכלת עמו: (ב) כל זה: (ג) על השבע. ועין אג"ה ובהם שכתבנו שם פוסקה. ויבריעבד אם שכח צריך לתור ולאכל (ד) אם לא יברך עליו. שהוא רק ד' מבין עליה שהיו מנשקין יסו וביציאתו, וכן ארבעה המצות, ואשרי מי שעובד וכו'. שפירן שהוא וכו' והפסח אינו נאכל אלא עד שפברכין עליו על אכילת שלא לאחור עד אחר חצות, ו הראשונים אם יצא ידי צד עליו על אכילת מצה. וזה לאכלו קדם חצות, ואם ה' החשיך לו קדם אמירת מצה' ויאלל, וגם יברך על פס ההלל. רוצה לומר, עם

שפדעת רש"י ורש"ם משמע
ו בברכה לפסח גם האפיקומן.

נחשב עבירה חירץ רביו ז"ל בדברי הרמב"ם ז"ל על כופין אותו שיאמר רוצה אני מפני שהנפש ישראל רוצה לעשות מצוה רק בגוף מעבד ולכך זכפי מתרצה בגוף נקרא לרצונו משא"כ כשמעורר עבירה בדבר אין הנפש רוצה באכילה זו מלד העבירה.

(ז) בגמרא פסחים ל"ב ע"ב זה וזה ענין כלל בעשייתן מ"ע כ"י טעם ה"י אפשר ישראל שוחטין את פסחיהן ואין אומרים כלל קשה להבין הלא כל שכן נשעת אכילת פסחיהן גוף המ"ע שלא יעזרו מלומר כלל נראה שמלות גופי"י יש גם למלאכים ושרפים ששולחם השי"ת באיזו שליחות רק הכנה לא שיך אללם שהם גיבורי כח עושי דברו שמוכנים בכל רגע לקיים שליחות ופקודת קדשו אבל אנו צו"ד משוקעים בעוה"ז כשצא לנו פקודה לריבים הכנה דרבה כמו במתן תורה ויכנסו שמלותם היו נכונים לשלש הימים וכל עניני הכנה רק בנו על זה נותנים שבת והודי בעניני עבדות השי"ת ששיך רק צינו חרפת אדם, קצת רחי מגמי ברכות (דף כג:) אומני חגיג דלא לר צ"י חסור למילר זוזי לר צ"י חסילין בלא הזמנה מותר לזוזי כי הזמנה וענין הכנה שיך רק אללנו במתן תורה ה"י ג' ימים הכנה על יום א' בן ז' ימי פרישה ליוה"כ וזה ה"י טעם החסידים שלמדו רק מעט כי הכנה יקר מהמעשה והיו מעבדין הלז שיביי הלז חמים וכוונה מיוחדת כענין בר צ"י רב דחד יומא.

(ט) מצוה לספר ביציאת מצרים כל ליל פסח, יש לומר הטעם מפני שזה החללת קבלת עול מלכות שמים עלינו כמו שה"י אז החללת כניסתנו תחת כנפי השכינה קיום מצוה פסח מצה ומרור כל קהל ישראל בן מדי שנה בשנה מתחדש נילון זה שנים ראש חדשים אמרו חז"ל (ר"ה ד') למלכי ישראל מניסן מניין מקיש מלכות שלמה ליציאת מצרים ורגל זה מחייבם לאברהם אבינו ע"ה כדאי צעור או"ח ג' רגלים כנגד ג' אבות וא"י בתוס' ברכות (דף מ:): למה אין מזכירין מלך העולם בתפלה הלא כל צרכה שאין צד מלכות אינה צרכה חירצו מפני שמזכירין חלקי אברהם והוא המליך מלכותו יח"ש בכל העולם זהו אזכרת מלכות שמים לכך עוסקין כל יול זו בענין קבלת מלכות שמים עלינו ועל כל העולם ולכך נרמז כאן כל ג' מדות שמו צפרק ה' דאבות עין עובה ורוח נמוכה ונפש שפילה, עין עובה יש בחצורת הפסח דקו"ל אין שוחטין את הפסח על היחיד ודייקא בין חצורה ועל ידי זה נובגין עין עובה זה צד ביציאת שחוקלים רק בחצורה רוח נמוכה המלה שהתנשאות פוסל צד, נפש שפילה הדיבור כאשר ה"י רגיל גיסי אדמו"ר ז"ל לומר שטיקור נפש הוא הדיבור כדמחרגם ע"ס ויהי האדם לנפש חי לרוח ממללא שזהו החיות מה שניתן לו כח הדיבור שיוכל לספר תהלתו יחגיג וכ"ז רק מי שהוא נפש שפילה הוא דבוק באמת אז מתקבל תהלתו בשמים כדאיחא צוה"ק לית לך מלה דנפק

(ח) בשאלתי על מה שכל סודי המשניות נקראים בלשון רבים זרעים נשים כ"י וסוד מועד נקרא בלשון יחיד, אולי נרמז סוד מועד להמועד המיוחד חג הפסח שהוא ראש לכל המועדים וכולל כל המועדים וכל המועדים

מתחלה בלילה הזאת בחשך הסי"ת הגמור בלי את"ל. ואח"כ חזר הדבר כדוע. וע"י ספירת שבעה שבעות זכו מעלמין לבחי' מקום ההוא ואז היו ראויים לקב"ה ולכן נקרא בחי' מקום ההוא טובה כפולה ומכופלת. כדאיתא בקב"ה יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים. כפולה הרי ב' ומכופלת עוד ב'. יבא טוב כו'. ואף שבספירת העומר אנו מונים שבע שבתות וכאן אנו מונים ט"ו הכל אחד כי ה"ט מעלות הג"ל מנין בט"ו ומנין בשבעה ומתיחדין בבחי' הנקראת אחת בחי' מקום הג"ל. וזהו כונת כה"ג ביו"כ שהיה מונה אחת ואחת אחת ושתיים כו'. כי כל השבעה מתיחדין לבחי' הנקראת אחת בחי' מקום הג"ל. וכאן בהגדה רמז ג"כ לזה כמה שנקט לשון על אחת כמה כו' היינו שכל ה"ט מעלות מתיחדין לבחי' הנקראת אחת והם בעצמם אותן השבעה של יו"כ כנ"ל:

וזהו כונת הפיסקא כמה מעלות כו'. פי' שאנו מודים ומשבחים להקב"ה על כל המעלות הטובות שפעה עמנו בלילה הזאת של יו"מ בלי את"ל כלל על שום מעלה מהמעלות. וזהו כמה מעלות טובות למקום עלינו. פי' עד המקום שנקרא עלינו לבד. מקור נשמת ישראל. והקב"ה הוויאנו בעצמנו ממזרים והעלנו דרך כל המעלות האלו עד המקום הנקרא טובה כפולה ומכופלת כנ"ל. וזהו אלו הוויאנו ממזרים ולא עשה בהם שפטים ולא היה מתעורר רק מעלה אחת בלי את"ל ולמעלה האחרת היינו לריבין בעצמינו בעבודתנו להשיג דינו. וכן כסדר עאכ"כ כו' שהעלנו בעצמנו דרך כל ה"ט מעלות. בלי את"ל. והגיענו עד המקום שנקרא טובה כפולה ומכופלת בחי' מקום הג"ל. שנקרא רק עלינו כנ"ל. ולכן מסיים בפסקא זאת לכפר על כל עוונותינו. שכיון שמגיע האדם לבחי' מקום ולשורש נשמתו חלק חלק שלו. מתכפרין לו כל עוונותיו כנ"ל.

אחמ"ר ז"ל אמר שכפי הליל שמורים של כל אדם עד הוא ביו"כ. ב"א לפי מדרגתו בקדושה. ונקט ל' בית הבחירה יק' לרמז בזה"ל רמז גדול. והוא כי אחר כל המעלות האלו עכ"ל בנה לנו בית בחירה חפזית. ולולא זאת לא היו נקראין מעלות האלו מעלות כלל. כדאיתא ט"ס עשרה כחות מלאכים. מלאכים שרפים אופנים ארזאים כו' והקב"ה לא יחד שמו עליהם להקרא אלקי מלאכים או אלקי אופנים כו'. ואף על הגדיקים שכבר הם בעולם האמת. ומה שנקרא אלקי האבות לפי שכן המרכבה. ודיבר בזה דברים שכיסה עתיק יומין בהבלעה ובראשי פרקים. אבל נקרא אלקי הרוחות לכל בשר. פי' הרוחות המלוכשין עדיין בבשר. שהבחירה חפזית בידם. וזה

המקור. וזהו נקול ליערד. ליערות המפיעין. כל משכרין לשון השפעה מל' הוא המכביר. וגליך הוא ל' מעין. גל נעול מעין חתום. עלי עברו שהכל הוא ע"י האדם ליחד ממנו למעלה ועי"ז יושפע ממעלה למטה כ"ע. וזהו כונת הגמרא שהתאסד אומר לחבירו אבד מימדך. פי' מים התחחונים למים העליונים וכנ"ל. וענין ה"ט מעלות הג"ל מרומז בפסוק שבעי י"ה עדות לישראל להודות וגו'. שם י"ה רומז על ה"ט מעלות הג"ל וזהו להודות לשם ה'. שתפלות והודאות של כל ישראל עולות דרך ט"ו המעלות עד שנתקבין ומתקבלין בבחי' מקום הג"ל וזהו כי שמה יסבו כסאות וגו' היינו בבחי' מקום הג"ל. וזהו ג"כ פי' הכתוב הג"ל לה' הארץ ומלואה ואיתא בזה"ק אילין נשמתין לדיקייא. הוא המקום הג"ל מקור נשמות ישראל. ולכן אמר אח"כ מי יעלה. פי' בט"ו מעלות הג"ל. ומי יקום במקום. פי' בבחי' מקום הג"ל מקור נשמתו. נקי כפיס וגו'. ואם לאו אזי חלילה מוכרח ליסורין או לגלגול לכל ידח ממנו נדח עד שמגיע למקור נשמתו בבחי' מקום הג"ל הכולל כונת הבריאה ותכלית האמית. ואז מתכפרין לו כל עוונותיו. שכל ישראל יק' להם חלק לעוה"ב:

וזהו ענין ה"ט מעלות אלו שסידר כאן בהגדה. כל מעלה מרמזת ומעוררת למעלה אחת ממעלות העליונות. מעלה א' נגד מעלה א' ממעלות העליונות ומעלה ב' מרמזת נגד מעלה הב' מט"ו מעלות העליונות וכן כולם כסדר האמור כאן:

והנה"ל איתא בזה"ק עבדא דאפיק ל' מארי' לחירות וכו' אית ל' לשבחא גרמי'. אלא לאחזאה מאן אתר אפיק לון. אתר פי' מקום. והוא בחי' מקום הג"ל. כי בלילה הזאת של יו"מ נגלה עליהם ממ"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם. ועלו דרך כל אותן המעלות עד שהגיע לבחי' מקום הג"ל מקור נשמתם וזה היה בלי אתערותא דלתתא. ואח"כ נטונו לספור ספירת העומר בכדי שמעמינו ובעבודתנו נזכה להגיע עד בחי' מקום הג"ל בקבלת התורה בחג השבועות. וזהו שאנו אומרים בכל ימי הספירה הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק למקומה. היינו שזוכה בעבודתנו באתערותא דלתתא לבחי' מקום הג"ל שנתגלה לנו בליל פסח בלי את"ל. ובתרגום יאונתן ב' ואשא אתכם על כנפי נשרים איתא שאכלו פסח ראשון בירושלים וחזרו למזרים. והוא ענין המעלה שהכניסנו לארץ ישראל שסידר כאן בהגדה שהוא בלילה הזאת בלי את"ל. ואח"כ חזרו למזרים לזכות למעלה זו ע"י ספירת העומר וע"י את"ל. וכן היה בכל המעלות שהיה

ההלים כ"ה

שה"ש ד יב

תענית כה

ההלים קכ"ד

שם שם ה

שם כ"א

ח"א סו.

תקרי' ער

שמות י"ד

(א) להעלות ממטה וכו'. (ב) שעלו ומקשרו דרך ה"ט מעלות עד המקום. (ג) ביציאת מזרים הוויאנו מאפילה לאורה עד שהגיעו למדרגה זו בלי אתערותא דלתתא כלל כדאיתא בזה"ק וכו'. (ד) ולכן עשה עמנו ה"ט מעלות טובות בזה"ל כדי שיעורר מעלות העליונות וכמו שדברנו בדרך המלך שספר ט"ו מעלות כדי לעורר כו' ואח"כ וכו'. (ה) שהוא מדרגה. (ו) שהמעלה והטובה יסיר גדולה מכל המעלות טובות הנזכרים מחילה הוא שנהג לנו וכו'.

מעלת ליל הסדר

קבלתי את מכתבך היקר עם הזמנתך לבא לבקר ולהשתתף עמך בסדר חג הפסח. תודה רבה עבור הזמנתך. אמנם א"א לי לקבלה, הנני חוגג בע"ה את החג המקודש, וגם הסדר מסודר הוא לי, במקום שאני גר בו.

לכאורא כשם שא"א להזמין לבן תורה לבקר את ידידו לתפילת נעילה ביוה"כ, כך נדמה לי, שא"א לעשות ענין "בקר" מהסדר המקודש. אשרי למתרכז ומסדר הסדר בפנים לבכו. יציאת מצרים - עושה את היהדות בנו. הסדר צריך שיגייר את פנימותנו - שיצאה לרשות אחרת לרשות הבהמות (חשוכי השכל ונטולי הלב) ונתבהמה - נתחמרה, ויותר מזה נת' גוי'תה (=נהיינו גויים בפנימיותנו), אוי אם נטמע את לבבנו בין לבניהם...

1234567 ת"ת

קושי הפרידה מקרובים

ב"ה באירון ניו יורק - לונדון א' ט"ו סיון תשי"ב
ליד"נ ורעי היקר הרב המצויין מוה"ר בנימין זאב הי"ו.

לבתני במכתבו היקר, נימי נפשו עדינות הן, הרגשות דקות לרפואת הנפשות, תודה מאד מאד עבור ברכותיו ונחמותיו.

קשה מאד היתה לי הפרדה מבני ונכדי היקרים שיחיו. וביחוד לעת כזאת, אמנם סנטימנטליות זו רחוקה מדרך התורה ומדרך החכמה, אדם לעמל יולד בכל הזמנים ובכל המצבים.

שלוי וברכה ליד"נ כתר"ה וביתו הרבנית הכבודה ולבניהם היקרים הי"ו, יהי ה' עמכם כולכם, והייתם אך ברכה.

הכו"ח במסירות ידיוותית רבה, חובבם ומוקירם מאד.

אא"ד

לבתי ת' נולדה ב"ה בת למזל טוב, מה גדלו חסדי שמים כי כבר יש גם שם לצדקת (=רעיית רבנו) ע"ה.

קדושת

בשלה

לוי

קעה

מיחד הצורא שמו עליהם

ביום קרים בו' (יד, כא).
זה שהשם יתברך משנה
כביכול הוא בא לבחינות
עולם, ואז היה הוא ושמו
יין. והוא שאמר הקב"ה
יאמר לפרעה אהיה אשר
אליכם, היינו כי קודם
ינת אהיה, שהיינו שיהיה
זה קדים, והבן. והוא מה
גילוי וכו' (וזה"ק ח"ב מה).

הוא את ישראל מיד
(ז). לבאר הלשון "ציוס"
מות לא נבראו אלא בשביל
זו שפירש רש"י על פסוק
זת צרה, בשביל ישראל
ז כשחם ושלום עת צרה
גלמדים זכות על ישראל,
צאו אלא בשביל ישראל.
"וישע ה' ציוס ההוא"
פגמו הושיע את ישראל
למנו היה מלמד זכות על

ה' ביום ההוא בו'.
: גם משינוי טבעיים,
גפלה מן העולמות. כי
זקק אלהי שהוא בתוך
ג, כמו הנם צפורים, כמו
דדשה ראשונה לפורים). ולכן

נאמר "ציוס ההוא" כי ההוא הוא עולם הנסתר,
כדאיתא בזוהר הקדוש (ח"ג קעז): על פסוק
(במדבר יח, כג) ועבד הלי הוא. והנם שהוא
למעלה מטבעיים, כיון שגא מזהירות שהוא
למעלה מן העולמות הוא נסתר, כי כן
הזהירות שלמעלה מן העולמות הוא נסתר
מהברואים, וידוע שהיום הוא לשון הארה.

וזהו וישע ה' "ציוס ההוא", כלומר
בהארה של ההוא, דהיינו בהארה של עולם
הנסתר, דהיינו בהארה שלמעלה מן העולמות
שהוא נסתר מברואיו. והוא שנאמר בהגדה לא
על ידי מלאך כו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו,
כלומר שהנם לא היה מה שבתוך העולמות, רק
הנם היה צמה שלמעלה מן העולמות.

או יאמר וישע ה' ביום ההוא. שיש ימים
שהקב"ה משפיע טובו לעמו ישראל ומגלה
להם אהבתו, והיום היוצר המסוגל הוא יומא
דפסחא. והוא "ציוס ההוא" דייקא.

וידא ישראל את מצרים מת על שפת
הים (יד, ל). יבואר על פי מאמר
רבותינו ז"ל (סנהדרין סד). שאמרו כשפים
מכחישי פמליא של מעלה. כי ידוע שיש שני
צחינות לגוף חצירו, אחד צהרע לחצירו מנצחו,
או כשהוא מתעלה צעילוי עליונה מנצחו
לשונא, שאין לך נצחון גדול מזה כשהוא
מתעלה. והנה השם יתברך מנצח את שונאיהן
של ישראל על ידי שהוא מגביה את ישראל,
דהוא מצד החסד, וכשפים הוא על ידי
שמריעים לאדם כשפיהם דהוא מצד הגבורה.
וזהו פירוש מאמר רבותינו ז"ל שמכחישי כח

פמליא של מעלה, דהוא היפך מקודשא ברוך
הוא, דהוא מטיב ומגביה והם מריעים.

וידוע (עין ב"ב י: ועי' בזה"ק ח"ב רנז): דאין
לאומות אחיה כלל בחסד, ויס מרמו על חסד
דמים הוא חסד כידוע (וזה"ק ח"ג מא). והוא
"ירא ישראל את מצרים מת על שפת הים",
שזהגיעם על שפת הים, למקום החסד מתו, כי
אין להם אחיה בחסד אל, רק על ישראל חסד
אל כל היום (תהלים נב, ג).

האור החיים (טו, יב) מקשה דרבותינו ז"ל
(פסחים קיח): אמרו שלא ציקש הים
לפלטן עד שרמו לו הקב"ה, הלא כפי החוש
לעין אין הים סובל דבר מת? והנראה צסייעתא
דשמיא דמה טעם אין הים סובל דבר מת
דמיתה הוא על ידי אכילת עץ הדעת (וזה"ק
ח"א קמד): והים דלא נהנה ממנו, לכן אי
אפשר לו לסבול דבר מת, אך האדמה נתקללה
מחמת קין כנוצר צחורה (בראשית ד, יא), אבל
הים לא חטא כלל, לכן אינו סובל דבר מת,
ודבר מת, היינו שקודם מיתה היה חי ועמה
מת אינו סובל.

אבל צרשעים הוא להיפך, צרשעים קרוים
צחייהם מתים, כמאמר רז"ל (ברכות יח:), ועל
ידי מיתתם הוא להם עליה, דעל ידי שמתים
צמיתה משונה מתקדש שמו הגדול צרצים, אם
כן מיתתם הוא חיותם, ולמה לא יסבול הים
אותם, כיון שמתתם הוא חיותם, ואין לך
קידוש השם גדול ממתת רשעים, כמו צמרים,
שעל ידי זה נגדל שמו הגדול והקדוש, שידעו
הכל כי הוא הצורא ומחדש העולם.

ז. ראה מכילתא בשלה פרשת וירבר ה'; ספרי האזינו לב, ג; תנחומא תצוה י.

אורי של הסדר

ח' ישראל ביום שלמנוח שלמה

חובת ההכנה לליל הסדר

של ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, אלא שמאחר שכפר בעיקר, שוב אינו מזרע אברהם, וממילא אין שייכת אצלו ההבטחה.

ענין צפון - להוציא לפועל את פנימיות בני ישראל

וזהו הסוד של צפון, וכמו שמבאר הישמח ישראל, צפון הכונה, שכאשר האדם מתעורר כראוי בליל הסדר, אף אם בכל ימות השנה הלך למקומות אחרים, אבל בליל פסח הוא יכול להוציא את האפיקומן, ומהו האפיקומן, הנקודה הפנימית שבלב, ששם הוא מחובר להשי"ת, ושם מתקיים ברוך שומר הבטחתו לישראל, שישארו זרע אברהם, וממילא יתקיימו בו כל ההבטחות שהבטיח השי"ת לאברהם אבינו.

בליל פסח - אחד אני יודע, שיוציא פנימיות לבו

בסיום הסדר אנו אומרים: אחד מי יודע אחד אני יודע, ויש להבין מדוע אומרים פיוט זה לאחר עריכת הסדר ומהי שייכותו, ועל פי הדברים שנתבארו יבואר הענין, שהנה בכל ימות השנה כשנשאל את האדם מה נחשב אצלו כאחד, יתכן שיאמר כבוד או כסף או בריאות וכדומה, אבל בליל פסח כשיוצא הצפון שבלבו של האדם, אזי כששואלים אותו אחד מי יודע, הוא אומר אחד אני יודע, שכל האני של האדם משועבד להשי"ת, ומה שמבחוץ נראה אחרת היינו רק מבחוץ, אבל בפנימיות הוא יודע האמת.

ביאור חד גדיא - שכסדר נשארים מקושרים בזבין אבא

ומזה נגיע לבאר את הפיוט חד גדיא, החתם סופר ועוד מפרשים מבארים שחד גדיא הם כלל ישראל, שה פזורה ישראל, דזבין אבא, זה הרבנו של עולם, בתרי זווי, במה שאמרו ישראל נעשה ונשמע ובוזה קנה את כלל ישראל, אלא

17

ז"ת את עמו ישראל, נרו זרע אברהם, כדי מישראל נשאר כסדר

זב

שע, ודקדקו מפרשי : והפסוק השני מדבר נמו מהכלל באמירתו ה' אלהינו "אתכם". ה את שיניו, מהו ענין אומר, "אשר צוה ה' לשון אתכם, אבל אין שבפנימיות עוד נשאר ס, אין מפטירין אחר בפיו, להורות על מה 'תא דעבידא לטעמא, אדם הנקודה הפנימית לעבוד עמו. אבל הבן ת עצמו מהכלל, שאין

השיניים, וענינו הוא, : את הפנימיות שבלב :נו צריך לכח הדיבור. 'דבר איתו כדי להגיע קודה, ומשום כך אילו נאל, והלא יש הבטחה